

(savivaldybė, mokykla)

_____ klasės (grupės) mokinio(-ės)

(vardas, pavardė)

LIETUVIŲ GIMTOJI KALBA

Testas

2007 m. mokyklinio brandos egzamino užduotis
(pagrindinė sesija)

2007 m. gegužės 23 d.

Trukmė – 2 val. (120 min.)

NURODYMAI

- Pasitikrinkite, ar egzamino užduoties sąsiuvinyje nėra tuščių lapų ar kitokio aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite egzamino vykdytojui.
- Antraštiniame lape užrašykite savo vardą ir pavardę, savivaldybę, mokyklą ir klasę (grupę).
- Atlikdami teksto suvokimo užduotį, į klausimus atsakykite glaustai ir aiškiai. Jūsų atsakymai turi tilpti paliktose eilutėse. Jeigu neprašoma cituoti, atsakymus formuluokite savais žodžiais. Jeigu pageidaujate, galite pasinaudoti juodraščiu, kuriam palikta vietos 11 puslapyje.
- Neaiškiai parašyti, pribraukti atsakymai vertinami 0 taškų. Vertinami tik tie atsakymai, kurie parašyti **mėlynai rašančiu** parkeriu arba tušinuku. Koregavimo priemonėmis naudotis negalima.
- Visus atsakymus rašykite jiems skirtose vietose.

Linkime sėkmės!

VERTINIMAS TAŠKAIS

TEKSTO SUVOKIMO UŽDUOTIS	KALBOS UŽDUOTYS	TAŠKŲ SUMA
60	60	120

Vertinimo komisijos pirmininkas _____
(parašas, vardas ir pavardė)

Vertintojai: (I) _____
(parašas, vardas ir pavardė)

(II) _____
(parašas, vardas ir pavardė)

I. TEKSTO SUVOKIMO UŽDUOTIS

Perskaitykite šį tekstą ir atlikite užduotis.

Leonidas Donskis

Meilė ir neapykanta Amerikai

Per Europą jau keletas metų ritasi vis didėjanti ir stiprėjanti neapykantos Amerikai banga. Kartais net atrodo, kad jei nūdienos Europą kas ir vienija, tai visų pirma nemeilė JAV ir Izraeliui.

Kai prabylama apie bendras vertybes ir Europą vienijančią patirtį, susimąstai, kas iš tikrųjų slypi už šitos gražios, bet, deja, neįtikinančios ir apgaulingos retorikos.

Europos Sąjungos Konstitucijoje neatsiradus net eilutės apie krikščionybės istorinį vaidmenį suvienijant Europą ir paklojant jos vertybinius pamatus, kyla klausimas, kas iš tikrųjų sieja, vienija, tiesą sakant, ganėtinai skirtingos patirties ir likimo šalis, sudarančias ES. Atrodo, kad šiuo metu vienija tik antiamerikanizmas.

Už ką Europa nekenčia JAV?

Už ką Europa taip nekenčia JAV? Juk akivaizdu, kad po Antrojo pasaulinio karo JAV pagalba Vakarų Europai ir Šiaurės Atlanto karinio aljanso sukūrimas išgelbėjo Europą nuo pačios tikriausios politinės katastrofos.

Kad ir padalinta, Europa išliko pajėgi atsispirti Sovietų Sąjungos geopolitikai ir Stalino užmačioms plėsti imperiją į Vakarus. Tik JAV ekonominė ir karinė galia apsaugojo Europą nuo naujo pasaulinio karo ir galimo žlugimo.

Amerikiečiai dėjo galvas Normandijoje, nemažai žuvo vaduodami Vakarų Europos šalis, todėl nesunku suprasti nūdienos amerikiečių nuoširdų nesupratimą, už ką taip jų nemėgsta jų kariniai sąjungininkai ir strateginiai partneriai.

Paradoksaliai, bet Europa JAV nemėgsta neretai būtent už tai, kas ją išgelbėjo nuo nacių bei sovietų režimų – už JAV ekonominę ir karinę galią. Sąjungininkų įžygiavimas į Paryžių ir JAV vaidmuo išvaduojant Prancūziją skaudžiai priminė prancūzų politiniam elitui, kad jų šalis prarado turėtas pozicijas pasaulyje.

Juk nuo XVIII a. prancūzų kalba buvo tapusi pagrindine Europos kalba, o Paryžius buvo laikomas ne tik moderniosios Europos kultūros centru, bet ir visos Europos šerdimi. XX a. antroje pusėje prancūzai ir vokiečiai prarado savo ypatingas diplomatijos, politikos ir kultūros pozicijas. Vis labiau įsivyravo Didžiosios Britanijos ir ypač JAV <...> įtaka.

Anglų kalba tapo naująja *lingua franca* (prancūzų kalba, arba pasauline kalba), o jos vartojimas mokslo, verslo, meno ir tarptautinių santykių sferose gali būti lyginamas nebent su lotynų kalbos vaidmeniu viduramžių Europoje ir pačios prancūzų kalbos pozicijomis XVII–XIX a. Europoje.

JAV karinė ir ekonominė galia Vakarų Europos šalis neretai vertė jaustis net ne partnerėmis ir sąjungininkėmis, o tiesiog JAV užsienio politikos vykdytojais ir klusniomis satelitėmis. Tai žeidė Prancūzijos ir Vokietijos politinio elito ambicijas. Bet ilgą laiką antiamerikanizmas buvo tik elito sentimentas, o ne masių nusiteikimas. Paprasti europiečiai mėgo amerikiečių filmus, madas ir apskritai kultūros demokratizmą.

Tad nemeilė JAV buvo (didele dalimi ir tebelieka) visų pirma Prancūzijos ir Vokietijos problema. Bet reikia pripažinti, kad pastaraisiais metais neigiamas požiūris į JAV tapo gerokai masiškesniu reiškiniu Europoje ir persimetė į tokias šalis kaip Švedija, Austrija, Graikija, Belgija.

Vis dažniau pabrėžiamas JAV kultūrinis imperializmas, „greito maisto“ ir Holivudo vyravimas pasaulyje, beširdis JAV kapitalizmas ir stambiųjų verslo korporacijų diktuojama globalizacijos logika, kurią JAV esą brutaliai primeta visam pasauliui.

Tad antiamerikanizmas natūraliai ir lengvai prigryja tarp kapitalizmo ir globalizacijos nekenčiančių Europos kairuolių – komunistų, socialistų, anarchistų, antiglobalistų, ekologistų, „žaliųjų“ ir pan.

Ar Amerika kuria tik kičą ir masinę kultūrą?

Netiesa, kad Amerika kuria tik kičą ir masinę kultūrą. Tai dažnai peršama mintis, kurią skleisti ir rimtai traktuoti gali tik žmonės, menkai susiję su intelektiniu gyvenimu.

JAV universitetai yra geriausi pasaulyje, ne vienas jų pranoksta net legendinius Anglijos, Prancūzijos, Vokietijos ir Italijos universitetus. JAV akademinis gyvenimas ir mokslas jau seniai diktuoja madas visame pasaulyje – įdomiausi dalykai humanitariniuose ir socialiniuose moksluose vyksta JAV, o gamtos ir technikos mokslų srityje JAV yra net pavojingai toli už savęs palikusi Europą (tai, beje, ES ir liūdina – šiuo metu didžiulės pastangos ir lėšos yra metamos mėginant kaip nors sumažinti šį Europos atsilikimą nuo JAV).

JAV muziejai yra nuostabūs – kas lankėsi Metropoliteno muziejuje, Guggenheimo galerijoje, Fricko kolekcijoje, Čikagos meno institute ar Moderniojo meno muziejuje, puikiai žino, kad tai yra patys didžiausi moderniojo meno lobynai <...>.

O dažnai prikišamas Holivudas taip pat nėra vienareikšmiai vertintinas reiškinys – jame sukuriama gerų filmų (nors prastų gerokai daugiau). O ką jau kalbėti apie nekomercinį JAV kiną – Woody Alleną, Wayne'ą Wangą, Jimmy Jarmušą...

Tad viskas yra kaip tik priešingai – JAV kultūrinis ir intelektinis požiūris pasaulyje pirmaujanti šalis. Jos karikatūrinimas yra tiesiog nerimtas dalykas, kuriuo užsiimti gali tik provincialūs ir stereotipų įkalinti žmonės.

Pavojus taikai?

Rimtesnis priekaištas, metamas JAV, yra karai, į kuriuos ji išpainioja ir įpainioja kitus. Pacifistinei Europai tai yra bene rimčiausias kontrargumentas prieš JAV. Taip, tiesos čia esama. Amerika yra galinga šalis ir neretai veliasi į pavojingus galios žaidimus, kurie gal ir destabilizuoja padėtį kai kuriose šalyse.

Visų pirma JAV nusikalto japonų tautai – galima kalbėti ką tik nori apie atominės bombos panaudojimo neišvengiamumą ano meto situacijoje, bet tai nepateisina civilių ir apskritai niekuo dėtų žmonių masinio išžudymo. Brutalus kariavimas mėginant spręsti politines problemas yra sunkiai pateisinamas. Tai tiesa.

Bet negalima nematyti ir kitos medalio pusės – Vakarų Europos dažno oportunizmo¹ ir pataikavimo brutaliems režimams, negerbiantiems nei žmogaus teisių, nei žmogaus gyvybės. Šioje vietoje JAV elgiasi gerokai principingiau.

Vis dėlto sunku atsikratyti įspūdžio, kad Europa Amerikai jaučia stipriai dvilypius jausmus – kažką panašaus į meilės ir neapykantos ambivalenciją² <...>. Tik „Naujojoje Europoje“ meilės Amerikai, regis, yra gerokai daugiau nei „Senojoje“. Bet garantuoti, jog tai ilgai tęsis, sunku – meilė ir neapykanta neretai žygiuoja koja kojon ir nesunkiai stoja viena kitos vieton.

¹ oportunizmas – neprincipingas prisitaikymas, principų atsisąjūdimas dėl naudos sau

² ambivalencija – dvilypumas

1.1. Suformuluokite teksto temą.

_____ (1 taškas)

1.2. Kas lėmė autoriaus domėjimąsi šia tema?

_____
_____ (1 taškas)

2.1. Paaiškinkite, kuo krikščionybė svarbi Europos istorijai.

_____
_____ (2 taškai)

2.2. Kaip krikščionybė susijusi su aptariama tema?

_____
_____
_____ (2 taškai)

3. Suformuluokite pirmos dėstomosios dalies „Už ką Europa nekenčia JAV?“ pagrindinę mintį.

_____
_____ (1 taškas)

4. Kokie amerikiečių nuopelnai minimi pirmoje dėstomojoje dalyje?

_____
_____ (2 taškai)

5. Remdamiesi tekstu, paaiškinkite, kas yra *lingua franca*, pateikite jos pavyzdžių.

_____
_____ (1 taškas)

6. Kodėl, anot autoriaus, Prancūzija ir Vokietija labiausiai nemylė Amerikos? Atsakykite apibendrintai.

_____ (1 taškas)

7. Remdamiesi tekstu, paaiškinkite pirmos dėstomosios dalies paskutinį sakinį:

Tad antiamerikanizmas natūraliai ir lengvai prigyja tarp kapitalizmo ir globalizacijos nekenčiančių Europos kairuolių – komunistų, socialistų, anarchistų, antiglobalistų, ekologistų, „žaliųjų“ ir pan.

7.1. Apibendrinkite, tarp kokių žmonių plinta antiamerikanizmas.

_____ (1 taškas)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—

	Čia rašo vertintojai		
	I	II	III
7.2. Kodėl būtent tarp jų? _____ _____ _____			
<i>(2 taškai)</i>	—	—	—
7.3. Kokia meninės raiškos priemonė vartojama šiame sakinyje? Ją išrašykite, įvardykite ir paaiškinkite. _____ _____ _____			
<i>(2 taškai)</i>	—	—	—
8.1. Koks mitas apie Ameriką paneigiamas antroje dėstomojoje dalyje? _____ _____			
<i>(2 taškai)</i>	—	—	—
8.2. Apibendrinkite ir suformuluokite teiginius, kuriais jis įrodomas. _____ _____ _____ _____			
<i>(3 taškai)</i>	—	—	—
8.3. Paaiškinkite, ar pakankamai svariais argumentais šie teiginiai paremiami. _____ _____			
<i>(1 taškas)</i>	—	—	—
9.1. Koks Europos priekaištas JAV vadinamas rimčiausiu? _____			
<i>(1 taškas)</i>	—	—	—
9.2. Kodėl jis vadinamas rimčiausiu? _____			
<i>(1 taškas)</i>	—	—	—
10. Paaiškinkite, kas vadinama „Senąja“ ir kas „Naująja“ Europa. _____ _____			
<i>(1 taškas)</i>	—	—	—
11. Kokios Vakarų Europos savybės ryškėja tekste? Nurodykite bent keturias. _____ _____ _____			
<i>(2 taškai)</i>	—	—	—

12.1. Ko siekiama šiuo tekstu?

(1 taškas)

12.2. Siedami su teksto tikslu, apibūdinkite L. Donskio individualųjį stilių. Nurodykite bent tris bruožus.

(2 taškai)

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
—	—	—
—	—	—

Taškų suma (maks. 30)			
Taškai už teksto suvokimo užduotį (maks. $30 \times 2 = \mathbf{60}$)			

II. KALBOS UŽDUOTYS

1. Perskaitykite šiuos sakinius ir atlikite užduotį: paaiškinkite, kas skiriama skaitmenimis pažymėtais skyrybos ženklais. Lentelėje **ATSAKYMAI** įrašykite teisingą atsakymą žyminčią raidę (jos gali kartotis). Skaičiumi 0 pažymėtas pavyzdys.

Daugiausia klausimų sau,⁰ pasauliui užduodame tylėdami. Ir tai būna pagrindiniai žmogaus būties klausimai:¹ gyvenimo prasmės, tikslo, tikėjimo ir pan. O kur atsakymai? Atsakymai yra mūsų atodūsiai –² nelaukti, netikėti, kai, paskendę savyje, nė nežinome,³ apie ką tuo metu galvojame. Dauguma žmonių ne galvoja apie gyvenimą,⁴ o paprasčiausiai gyvena,⁵ geriau ar blogiau atlikdami savo pareigas. Bet iki šiol neduoda ramybės klausimas, kodėl mes,⁶ lietuviai,⁷ likome be savo nacionalinio epo. Mes turime savo lyrinį epą –⁸ tą neišsenkantį dainų lobyną,⁹ už kurį privalome būti dėkingi mūsų močiutėms. Šis epas išreiškia idealiojo pasaulio viziją, kur meilė, gėris ir grožis –¹⁰ žodžiu, tikrosios vertybės susilieja į aukščiausią žmogaus būties pilnatvę,¹¹ vadinamą meile.

- A Vienarūšės sakinio dalys.
- B Apibendrinamasis žodis po vienasrūšių sakinio dalių.
- C Apibendrinamasis žodis prieš vienasrūšės sakinio dalis.
- D Keli derinamieji pažyminiai po pažymimojo žodžio.
- E Priedėlis po pažymimojo žodžio.
- F Išplėstinis būdvardinis / dalyvinis pažyminys po pažymimojo žodžio.
- G Išplėstinė dalyvinė / pusdalyvinė / padalyvinė aplinkybė.
- H Tikslinamoji aplinkybė.
- I Įterpinys.
- J Kreipinys.
- K Sudėtinio prijungiamojo sakinio dėmenys.
- L Sudėtinio sujungiamojo sakinio dėmenys.
- M Sudėtinio bejungtukio sakinio dėmenys.

ATSAKYMAI

Skyrybos ženklų Nr.	0	1	2	3	4	5	6-7	8	9	10	11
Atsakymo raidė	A										

Taškų suma (maks. 10)			

2. Perskaitykite šį tekstą ir atlikite užduotį: parašykite, kur reikia, skyrybos ženklus.

Čia rašo vertintojai

I II III

Liaudies išmintis sako Nelyginkite savo gyvenimo savo pasiekimų savo bruožų nes visada atsiras žmogus gyvenantis bei jaučiantis geriau negu jūs. Bet aš ieškau ne skirtumų o tapačių ženklų kurie vienija ir suartina. Todėl galiu atpažindamas savuosius atspindžius kitame vadinti jį artimu. Įžvelgdamas silpnybes ir netobulumus atsispindinčius manyje ir tavyje galiu nedrąsiai tikėtis kad nebūsiu išjuoktas ar išpeiktas. Matydamas tokį atspindį aš suglumstu juk taip akivaizdžiai matau savo trūkumus kad niekur deja negaliu nuo to pabėgti nes jie rečiau ar dažniau pažiūri į mane kitų akimis. Ne nekartoju kad visi esame nevykę sutrikę kartais lyg nieko neverti tik susimąstau apie tai kad nebartume vienas kito už nutikusią klaidą. Švelniausiai pasielgčiau ją ištylėdamas savyje ir toje tyloje aiškiai jausdamas ką ji suardė sunaikino suniekino ir tik su man suprantamu nuolankumu išgyvenčiau savo trapumą.

Man labiau patiktų savašias ar kitų silpnybes vadinti trapumu. Žodyje *trapumas* yra lyg atleidimo dalelė. Taip jau nutinka suskyla trapumas lyg nepažintų meilės ar nepajėgtų ja gyventi. Nuo šiol aš renku suskilusio trapumo daleles ir slepiu kad mes trapaus pasaulio žmonės nebūtume dar daugiau įskaudinti šiurkštumo. Slepiu kol išdrįsiu paprašyti atleidimo To kuriuo visada galiu pasitikėti ir kuris kviečia suskilusio trapumo nebesinešioti nes jis yra apsaugotas kito trapumo t. y. meilės.

Paieškokime ir tų atspindžių kurie rodo žmogaus gerumą neturintį jokių dėsnų.

Gerumas kviestas ar nekviestas pasirodo kartais neįmanomiausiose ir protu nepaaiškinamose situacijose ir liudija žmoniškumą. Gerumas regis ateina iš labai tolimo laiko jis buvo paimtas į Nojaus laivą ir taip mums išgelbėtas. Kai sutinki gerumą einantį žeme prisilieti ir prie dangaus ar nedidelio jo kraštelio. Kartais tik tuo siauru kraštelio gyva žmogaus viltis.

Nuo šiol aš renku gerumo atspindžius. Jie man reikalingi pažinti savo esmei bei nueiti kuo lygesnį kelią. Gerumą matome kaip atpažinimo ženklą užtat ir drąsu ir patiklu ir ramu būti.

Būna aišku ir kitokių atspindžių liūdesys sielvartas kančia neviltis ilgesys į kurią beje jokio atsako nėra. Bet tas ilgesys padeda ieškoti atsakymų už žmogaus supratimo ir žinojimo ribų. Gal todėl ilgesys yra viltingas visada esi laukiamas sugrįžti...

Pagal V. Adomonytę

Taškų suma (maks. 25)			

Pagrindinis dorovės laukas – žmonių tarpusavio r__šiai. Bet (ne, vien) _____ žmonių. Kuo toliau, tuo aiškiau, jog dorai elgtis žmogus gali ir su medžiais, ir su gėlėmis, ir su vandeniu, ir su žeme. Ir su neb__liais mūsų būties liudininkais – dai__tais.

Kaip ir kitos dvasinės __patybės (r__žtas, dr__sa ir pan.), dora (ne, paveldima) _____ – iğ__jama, susikuriama. (Be, to) _____, auginant save kaip dorą žmogų, kuriamos galimybės ir s__lygos kitiems tapti ir būti dor_____ (*doras*).

Čia rašo vertintojai		
I	II	III
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—
—	—	—

Pagal V. Daujotytę

Taškų suma (maks. 25)			
Kalbos užduočių taškų suma (maks. 60)			

Juodraštis